

ILUSTRIRANI SLOVENEČ

. T E D E N S K A . P R I L O G A . S L O V E N Č A .

Leto VI

19. januarja 1930

Štev. 3

Zimski motiv iz Planice, v ozadju Jalovec

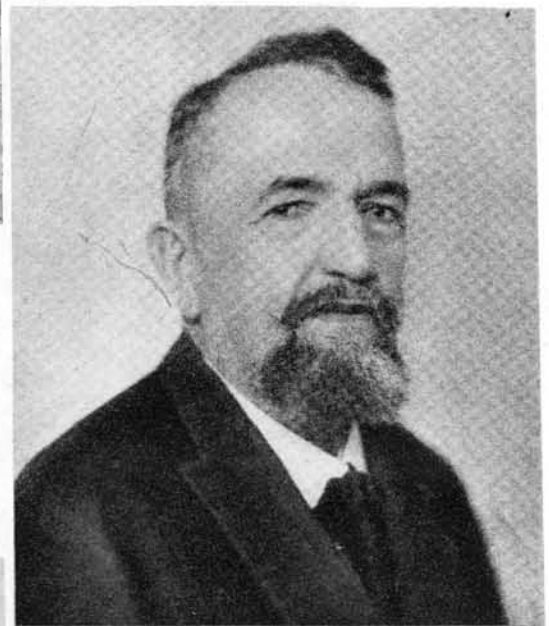
(Foto J. Skerlep.)

Menjavanje straže kraljeve garde na dvoru. Na levo konjenica, na desno pehota.

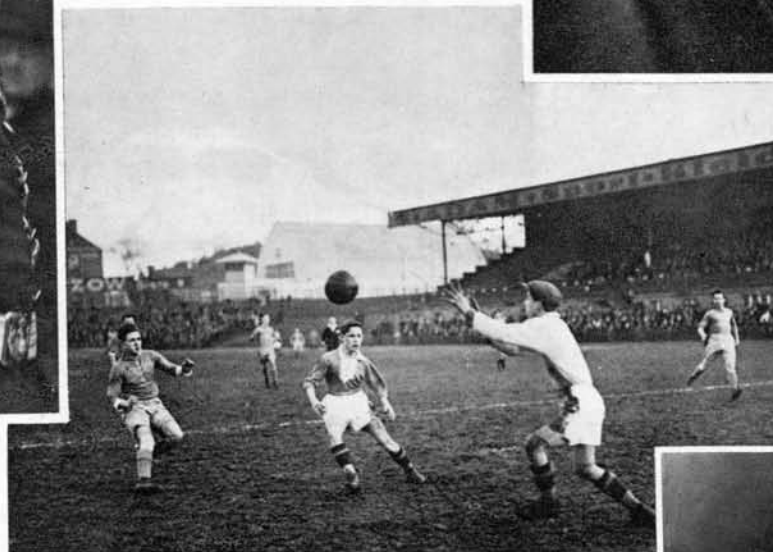
Na levi: general Matić, poveljnik zagrebske armade, v katere področje spada tudi vsa Slovenija. General Matić spada med najodličnejše častnike naše jugoslovanske vojske.

Spodaj:

Dr. Josip Šilović,

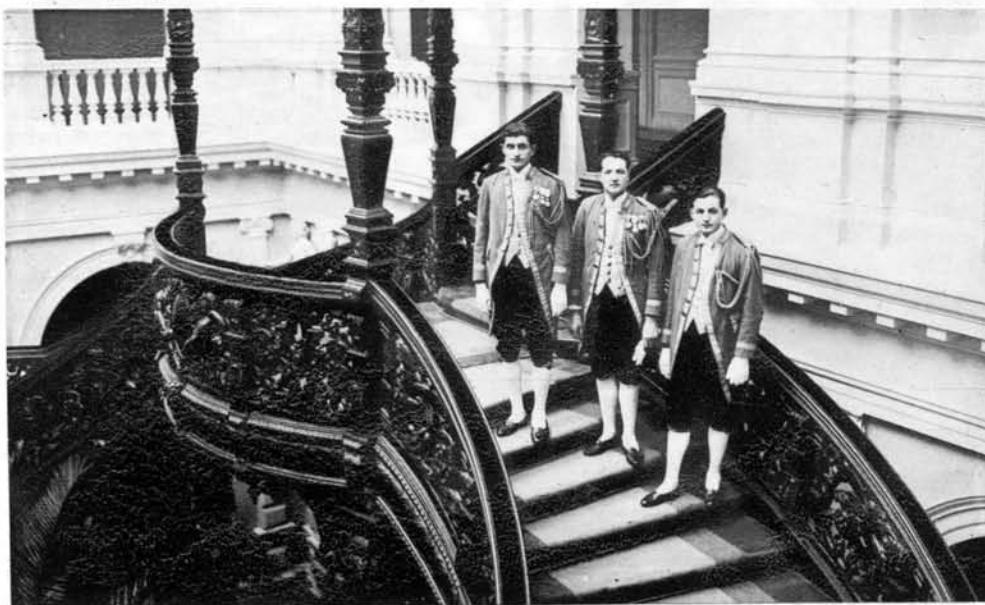
ban Savske banovine. Šilović je po poklicu vseučiliški profesor in se je mnogo udeleževal zlasti na socialno-političnem polju, zato je bilo sprejeto njegovo imenovanje z velikim zadovoljstvom v vseh slojih prebivalstva.

Na levi: Naši sportniki v Nemčiji. O božiču je privedila zagrebska »Concordia« več lepih tekem v Nemčiji. Naša slika nam jo kaže v boju z berlinsko Minervo, v katerem je podlegla v razmerju 4:3.

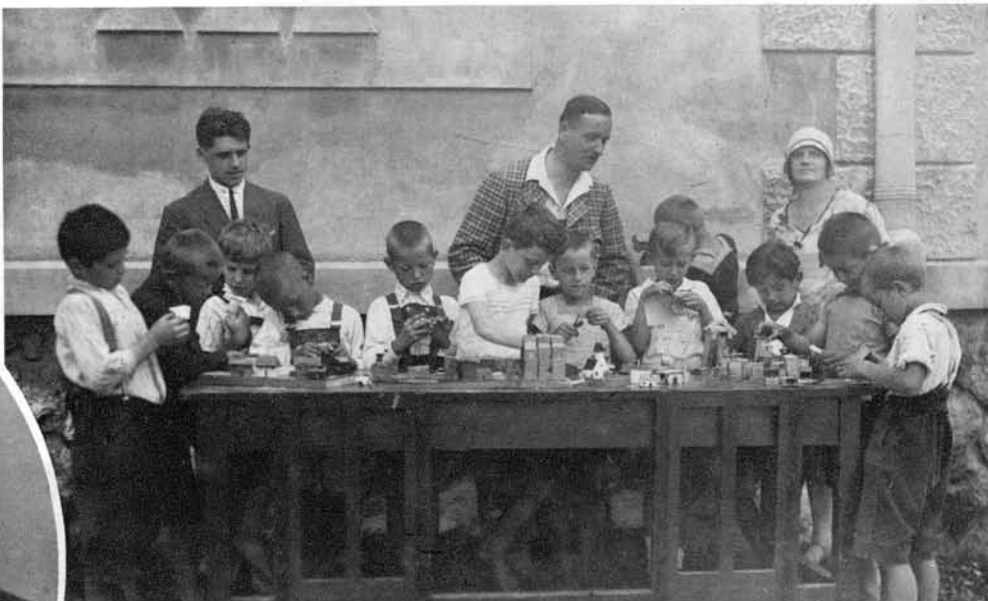
Spodaj:

Z našega kraljevega dvora: Lesene stopnice v zimskem vrtu starega dvora s tremi dvornimi lakaji.

Msgr. dr. Juraj Magjerec rektor znanega jugoslov. zavoda sv. Jeronima v Rimu, za katerega so vladali toliko let hudi spori.

Spodaj: Starosta slovenskih županov je gotovo Ivan Pirnat, posestnik na Krtini pri Dobu v kamniškem okraju. Navedeni je prevzel županske posle 1. 1895. kot tridesetletni mož in županuje svoji občini brez prestanka še danes, to je celih 35 let. L. 1925. je bil za svoje zasluge tudi odlikovan z zlato kolajno za državljanske zasluge.

Iz šolskega življenja naših jesniških malčkov v razredu, kjer se vrši pouk po najmodernejših metodah t. zv. delovne šole. Učenci so baš pri roč. delu, kjer izvršujejo spretno in z največjo natančnostjo najrazličnejše predmete (vas s cerkvijo in mlinom, vlak itd.) iz navadnih škatlic za vžigalice. V ozadju g. Lampič, razr. učitelj g. Leo Pibovec in zastopnica staršev ga. Čatičeva.

Stolp sodarskih dog, ki jih je izdelal iz enega samega hrasta sodar Martin Kurnik iz Tartinja v Slovenskih goricah.

Naši bodoči vzorni gospodarji. »Borba«, društvo gojencev kmetijske šole na Grmu s svojim predsednikom F. Selokom (X) v sredini.

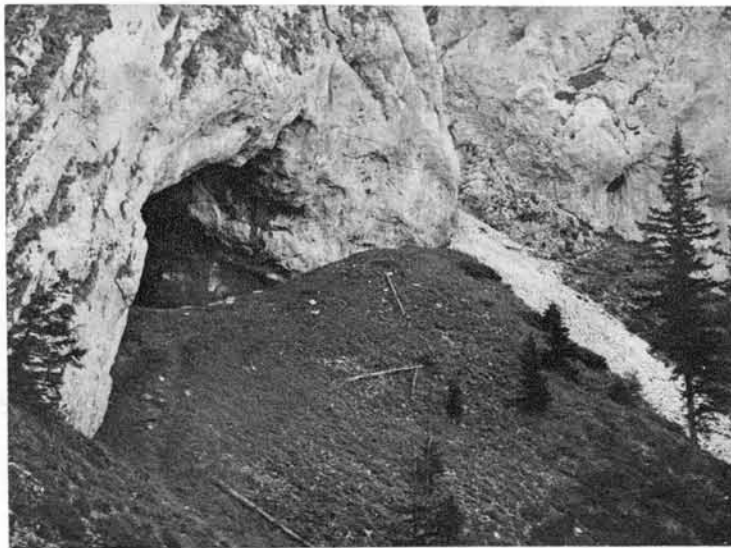
Prvič pred božičnim drevescem!

Na desni: Blagoslovljena rodbina Valenčičeva iz Trnovega na Notranjskem. Najmlajši sinček je star 4 mesece, najstarejša hčerka 20 let.

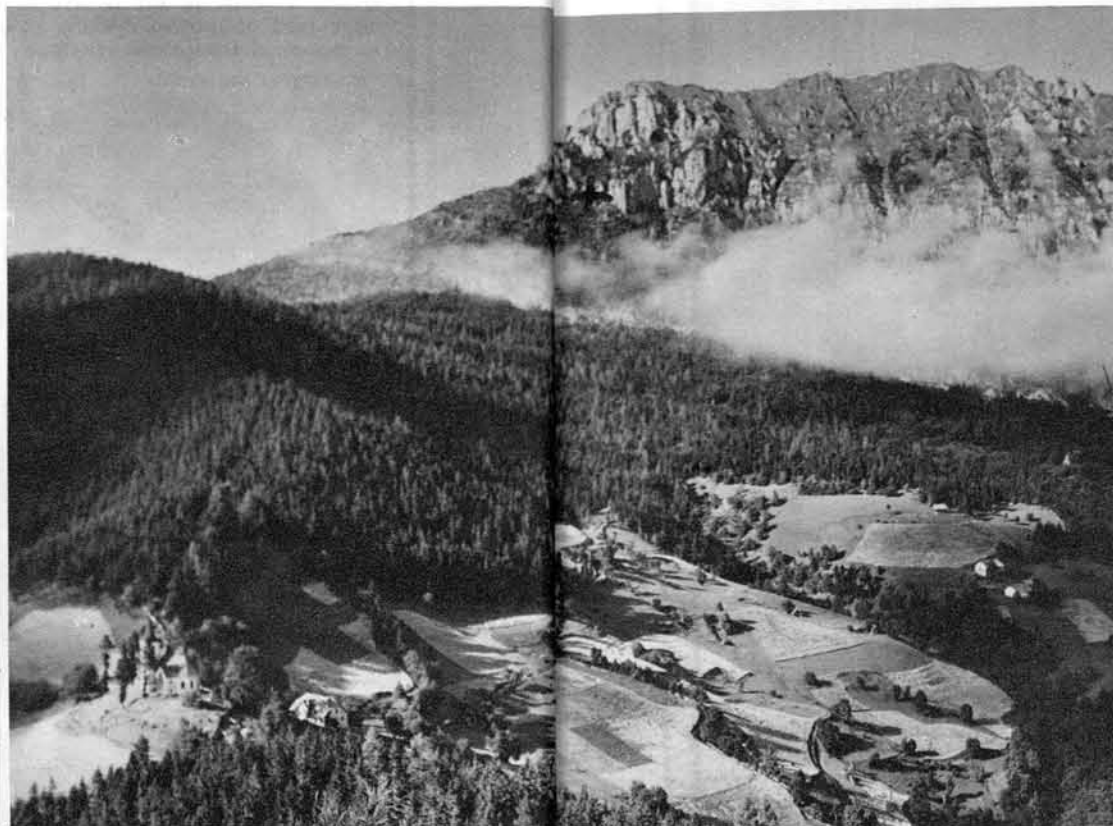
Najstarejše zgodovinske najdbe na Slovenskem

Sledovi pračloveka v Potočki zijalki

Na levi:

Vhod v Potočko zijalko od zapadne strani; pred vhom kup grušča in prsti, ki se je sčasoma naletel s pobočja.

Zapadni greben Olševe (O) v Savinjskih planinah, pod katerim se nahaja v višini Potočka zijalka (X), v ospredju pogled na Sv. Duh (1250 m), kjer nahajal glavni stan ekspedicije pod vodstvom Sr. Brodarja.

Na desni:

Vhod v Potočko zijalko od vzhodne strani; pred njo ekspedicija, ki je izkopavala (na skrajni levisi g. prof. Brodar, ki vodi izkopavanje).

Na levi:

Pogled k prehodu v zadnji del jame, kjer je bilo izkopanih največ artefaktov (= izdelkov pračloveka).

Spodaj:

Opoldanski počitek raziskovalcev pri vhomu v zijalko; večina spi, g. kaplan V. Kolman iz Solčave bere brevir.

Na desni:
Pogled iz notranjosti Potočke zijalke proti vhomu.

Spodaj:

Skalnata skleda v zijalki, v katero kaplja od stropa dobra pitna voda. Ta skleda je sicer mlajšega porekla, a je dala povod za nadaljnja raziskavanja, ki so odkrila naselbino iz starejše kamene dobe.

Ob poti iz Solčave mimo Sv. (1250 m) na vrh Olševe (1930 m) v vzhodnih Karavankah mora vsist opaziti v višini 1700 m ležečo veliko jamo, imenovano Potočkko. Nahaja se v apnencu in je vse njeno okrožje visokogorskega. Njen vhom je 17 m širok in 6 m visok; v dolžino se razteza 110 m, a največja širina znaša 40 m. Spočetka je dokaj ravna, n strmo vzpne, da spet rahlo pade.

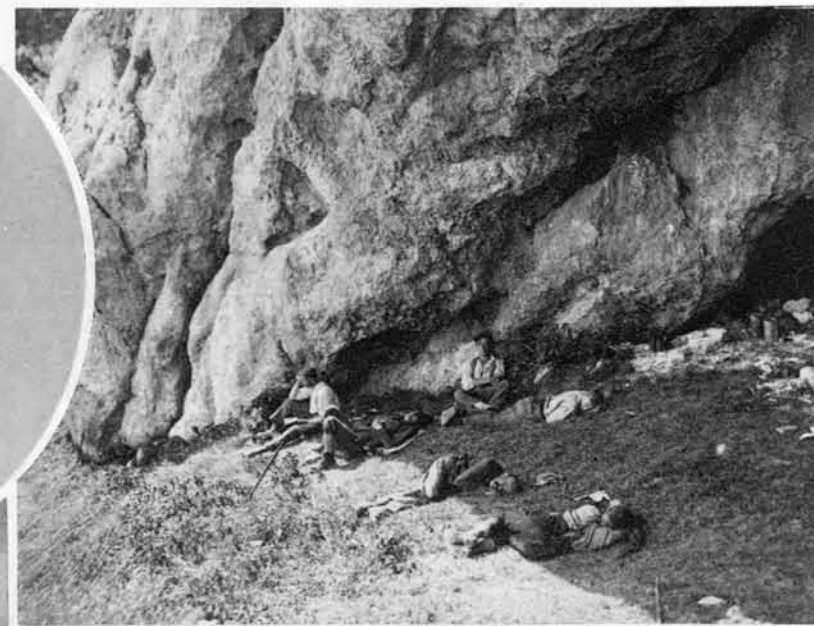
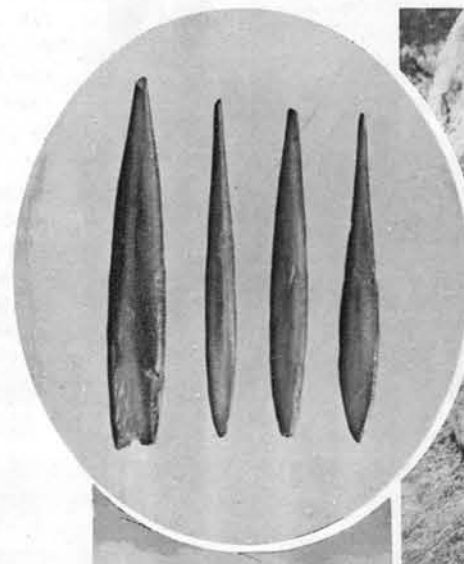
To jamo si je izbral pračlovek nizki cinitvi že pred kakimi 20.000 leti, kot svoje zatočišče. Ti človek je bil samo lovec, imel še ni niti domačih živali, niti ni poljedelstva. Znal je že napraviti ogenj, ni pa še imel nikakih poskuhanje. Njegovo orodje je bilo iz sirovo obdelanega kamna-kret in iz kosti. Pokrival si je telo s kožami.

Do sedaj so deloma odkrite isti v zadnjem delu jame in pri vhomu. Razbita in razmetana a ogromnih jamskih medvedov pričajo, da so bili ti glavna hrana pračloveku na Olševi. Že kmalu pod površjem leže prve kosti; limi presledki jim sledimo več kot 2 metra globoko. Nekatero obzrgane in obtolčene, druge so preluknjane. Mnoge kažejo jasne obrabe in zopet na drugih opazimo neštne drobne zareže, napravljen s kresilnikom. Na mnogih mestih se nahajajo ostmi koški lesnega oglja; najdenih je bilo celo nekaj pravilnih v raznih globinah. Pravilnih, umetno izdelanih izdelkov iz kosti (aktov) je vsebovala izredno mnogo, namreč 81, tik ob zadnji steni se nahaja, 60-85 cm globoko ležeča plast.

Dokazov za bivanje pračloveka v Potočki zijalki torej ne manjka. Nobenega dvoma ne more biti, da spada najdeno nekakšno kameno dobo (paleolitik), ki je istovetna z ledeno dobo nekakšnih sodeč, bi jo bilo treba prideliti v aurignaški oddelek, t. j. v etek mlajšega paleolitika. Dokončno sodbo bo mogoče izreči šele, ko bo raziskovanje dovršeno. Zlasti glede mlajšega paleolitika so mnenja strokovnjakov zelo deljena. Upati je, da bo prav Potočka zijalka posvetila v temo in obogatila znanost. Ker se nahaja v največji bližini nekdanjih ledenikov in v najvišini 1700 m, bodo ugotovitve v Potočki zijalki gotovo precejšnjega pomena za razumevanje poteka ledene dobe.

Te velezanimive sledove pračloveka nam je odkril l. 1928. prof. Brodar Srečko iz Celja. Radi nevarnosti pred vojno, nahaja se namreč tik državne meje in v neobljudenem ozemlju, je bilo potrebno jamo Muzejsko društvo v Celju in poverilo izkopavanje prof. Brodarju.

Izkopavanje je trajalo l. 1928. tri tedne in l. 1929. osem tednov. Stroški izkopavanja so radi višine 1700 m izredno visoki. Za nakup jame in dosedanja dela je izdalo Muzejsko društvo v Celju do danes okrog 40.000 Din.

Zgoraj na desni v krogu:

Nekaj najdenih kosti z jasnimi sledovi udarcev po pračloveku.

Na desni:

Skupina raziskovalcev pri delu v jami, med njimi dva ljubljanska akademika.

Zgoraj na levi v krogu: Šila in bodalca iz kostenine; sličnih artefaktov je bilo doslej odkritih 82.

Na levi:

Razgled izpred Potočke zijalke. V sredini slovi Logarjeva dolina, v ozadju Savinjske Alpe od Ojstrice do Kočne.

Razne zanimivosti in posebnosti

Na desni:

Krasen primerek mladega planinskega orla, ki ga je pridobil laško leto naš Zoo, a je žal v ujetništvu kmalu poginil.

Na levi:

Višek človeške volje in vztrajnosti. Šele invalid popolnoma uvidi kakšne neizmerne važnosti so zdravi udje in kako težko je zanj doseči to, kar se zdi zdravemu samoposebi umljivo. Kljub temu pa najdemo tudi pri invalidih primere vprav neverjetne vztrajnosti in volje, s katerima v precejšnji meri nadomeste posamezne ude. Tako nam kaže naša slika dva muzikalična invalida brez desnic, izmed katerih se je naučil eden dovršeno igrati na gosli, a njegov tovariš ga spremlja na klavirju.

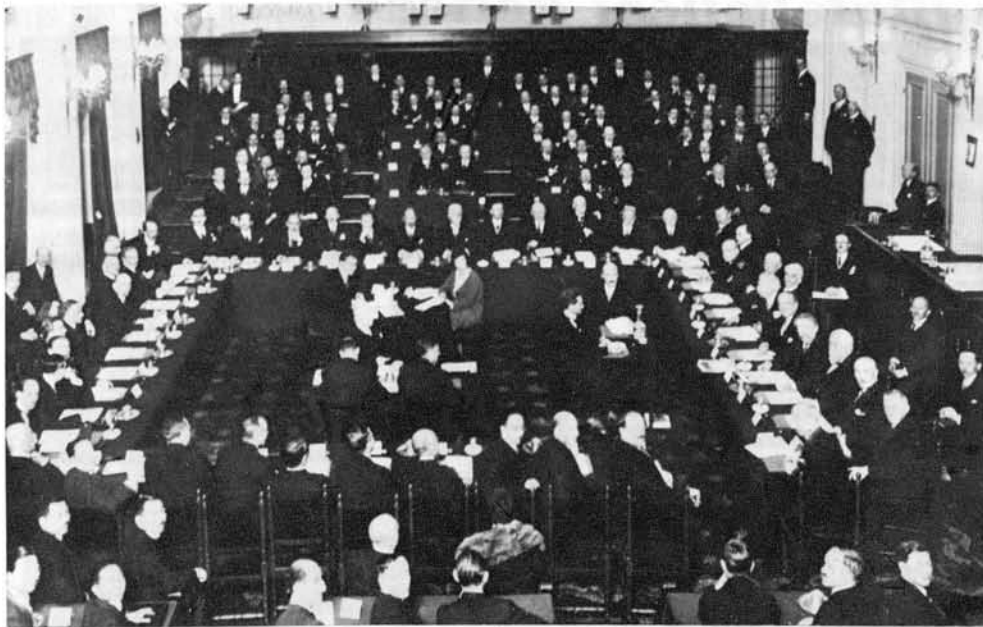
Na desni: Cela cerkev se seli. Radi povečanja župnije Our Lady of Lourdes v Chikagi je stala dosedanja cerkev na jako neprikladnem kraju. Da si prihranijo stroške za novo cerkev, je župnija po nasvetu stavbenikov preselila staro cerkev in sicer tako, da so jo razdelili na dva dela, prepeljali vsakega samostojno na novi prostor, med njima pa pustili praznino, ki jo bodo dozidali in tako obenem cerkev povečali. Kako se jim je to posrečilo, nam predstavlja slika cerkve že na novem prostoru. Prihranili so baje 150 tisoč dolarjev.

Spodaj: Potujoča vas. V tesnem kantonu v Švici so ugotovili tamošnji strokovnjaki, da se premika radi nevidnih podzemeljskih premenb in dogodkov vsa vas Campo z najbližjo ckelico. Dognali so, da se je vaška cerkev samo v zadnjih 35 letih premaknila za 12·40 m, obenem pa že za 2·8 m pogreznila. Baje se tako stalno premika tu 150 milijonov kubičnih metrov zemlje. Slika nam kaže pogled na to znamenito vas s cerkvico.

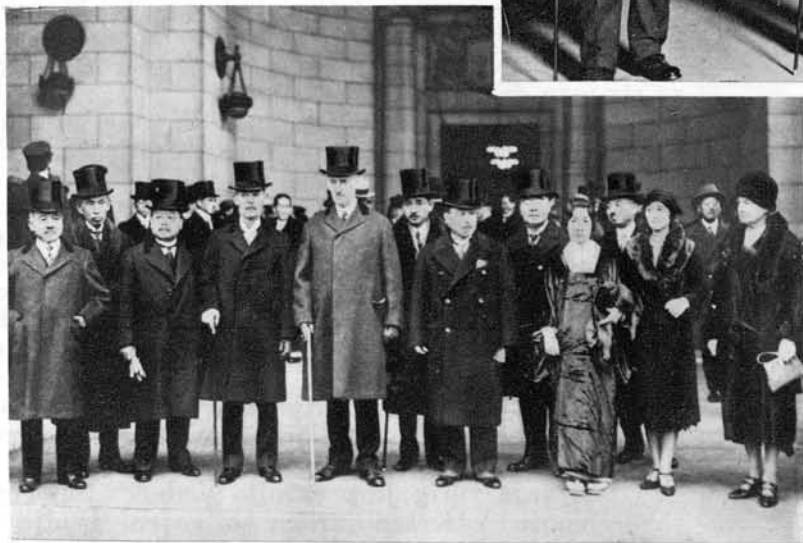
Zgoraj: Največja in najmodernejša hladilnica v Evropi. Za shranjevanje živil, ki se rada pokvarijo, so zgradili ob vzhodni luki v Berlinu ogromno hladilnico, v kateri lahko deponirajo 75 milijonov jajc ali pa 160.000 q zmrznjenega blaga. Hladilnica proizvaja dnevno toliko mraza, da zadostuje za proizvodnjo 50 vagonov ledu. — Slika kaže pogled na hladilnico.

Pogled na plenarno zborovanje haaške konference. Na desni podolžni strani sede od spredaj proti ozadju vodilni državniki: Snowden, Loucheur, Chéron, Briand, Tardieu, Hymans, Jaspar, Curtius in Wirth.

Na desni:

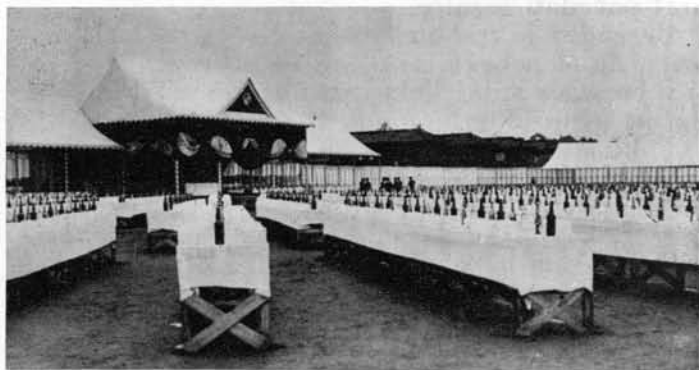
Prihod francoske delegacije v Haag. Dne 2. in 3. t. m. je imel inozemski zunanji minister Belaerts polne roke posla s sprejemanjem tujih gostov. Naša slika nam kaže prihod franc. delegacije. Od leve na desno stoje: fin. min. Chéron, Briand, Belaerts, min. preds. Tardieu in Loucheur.

Na desni: Dr. Wirth, minister za zasedena ozemlja in zastopnik katoliškega centra v nemški vladi in eden izmed nemških delegatov pri sedanji haaški konferenci. Razen Wirtha zastopata Nemčijo še zun. minister Curtius, fin. min. Moldenhauer (slike obeh smo pred kratkim objavili), gospodarski min. Schmidt i. dr.

Japonska delegacija na poti h konferenci za pomorsko razorožitev v London se je spotoma ustavila tudi v New Yorku. Slika nam jo kaže z ameriškim zun. ministrom Stimsonom v sredini; drugi od njega na desno je admiral Takarabe, načelnik delegacije.

Gostoljubni vladar. Po zadnjih velikih manevrih je japonski cesar pogostil velik del oficirjev in moštva; na sliki vidimo za moštvo pogrnjene mize.

Na levi: Prvi del železnice na Zugspitze je bil pred kratkim dograjen in 19. decembra slovesno otvorjen. Slika nam kaže najvišjo postajo Zugspitze-Eibsee s prvim vlakom.

Naš filatelistični kofiček

rjavkastordeča

zelena

vijoličasta

modra

rumena

bledordeča

rdeča

rdeča

karmin

modra

modra

Nove vaticanske znamke

Poslednje znamke nekdanje cerkvene države so bile izdane l. 1868. Ker so dve leti nato zasedli Rim Italijani, so bili ukinjeni nekdanji uradi samostojne papeževe države in z njimi je prenehala tudi pošta ter posebne papeške znamke. Ko je bila lani vzpostavljena papeževa posvetna suverenost v obliki osnovanja nove vaticanske države, so na novo organizirali tudi lastno pošto in izdali v to svrhu vnovič lastne znamke. Vrednosti od 5—75 cent. nosijo stari grb iz l. 1851—1871, vrednosti od 80 cent. do 10 lir nosijo sliko papeža Pija XI.

rjava

cinober

temnozelen

olivna

Car Berendej.

(Povest iz sibirskega pragozda.)

XX. poglavje.

Mesec dni pozneje pa je udaril pri njih grom iz jasnega neba: nenapovedan in nepričakovan jih je iz Urjanhaja obiskal sam car Berendej, Petrá Mosejič. Pripeljali so ga hlapci, ker se ni več mogel premikati: zadela ga je bila kap — mu spačila obraz in pohabila desno nogo. Ni ga bilo več spoznati, samo senca je ostala od nekdanjega Berendaja. Čudno je bilo videti, kako je skopnelo to orjaško, obilno telo! samo glas se mu ni izpremenil. bil je slejkoprej hripav, a postal je še bolj nezrločen.

Matvej Palič ga je sprejel prijazno in mirno, ni mu hotel ničesar očitati. Grunja pa se od kraja sploh ni hotela prikazati očetu. Prišla je šele takrat, ko je zvedela, da ga je zadel mrtvoud, pa je obstala med vrati. Vabilin je uprl oči vanjo, rekel, naj stopi bliže, potem jo je potegnil za roko in poljubil na čelo.

— Glej jo begunko! — je dejal: mislil sem, da prihajajo ljudje po poslih, a namesto tega so prišli — da je hentaj! — samo dekle kras!

Matvej Palič se je nasmehnil in bolniku ni maral povedati resnice.

Berendej je trenutek molčal. — Saj si pametno storila, da si pobegnila! — je slednjič zahripal: — naj ti bo sreča mila! Tukaj pa imaš za svojega tasta dolg, pa svojo doto!

Pokimal je hlapcu, ki je stresel iz vreče kup kovanega denarja: našteali so ga dvajset tisoč rubljev.

— Razbojniško gnezdo, Usinsko, so vse izkoreninili, čim sem naznanil tvojo pritožbo! — je rekel Vabilin: — Ivana Afanasjiča so zaprli ter Merkula pa še dosti drugih... polovico kmetov so menda odpeljali! Zdaj so tam vojaki pa policija... naučili so jih kozjih molitvic... prav tako! tolovajem je že treba stopiti na prste!

Dva dneva je ostal Berendej v Krasnojarskem na obisku, potem pa so ga odpeljali naprej v Irgiz: stari je sklenil vstopiti v samostan. Tako se poje

v starinski pesmi o spokorniku: — veliko je ropal in moril, naposled pa se je moral skesati, da ne izgubi božje milosti!

* * *

Kake tri mesece pozneje je počasi korakal opoldne k obedu, nazaj domov krasnojarski drugo-razredni trgovec Vedenej Savič.

Matvej Palič je vse storil, kakor je bil obljubil. Čeprav mu ni prinesel poslovodja denarja, ga je takoj drugi dan vpisal v trgovski seznam in sprejel za svojega družabnika.

Šel je in na samem moževal. Ta dan so imeli njegovi tovariši na trgu spor. Eni so trdili, da lahko človek prav vse doseže, če le zahoče, in so se sklicevali na znane slučaje: marsikdo je imel samo kakih deset žemelj, ko je pričel kupčijo, a sčasoma je postal milijonar. Drugi pa so zopet zatrjevali, da je vse samo od sreče odvisno, brez sreče ne bi imeli tudi oni milijonarji nikoli ničesar razen svojih desetih žemelj. Prišli so tudi k Vedeneju Saviču in ga vprašali, kaj o tem misli. Zavihal je svojo bradico: — Sreča seveda tudi nekaj pomeni... — jim je odgovoril, — a vendar pravi pregovor, da se s prazno roko kače ne lovijo. Vsak je svoje sreče kovač!

Rožljanje verig je prekinilo Vedenej Savičeva zamišljenost. V Krasnojarsku so vajeni ljudje te godbe: venomer vodijo skozi mesto uklenjene pregnance in dosmrtno obsojence. Vedenej Savič je obstal, se obrnil in pričel ogledovati kaznjence. To pot jih je šlo precej, kakih dvajset ali še več, in vsi so imeli okove na rokah in nogah. Nenadno je obstrmel. Zazdelo se mu je, da med obsojenci vidi dva znana obraza. Pogledal je bolj pazno, pa res, korakala sta skupaj uklenjena stavec Ivan Afanasjič pa Merkul!

Oba sta tudi njega spoznala. Kakor smrt je vanj uprl Merkul svoj svinčeni pogled, in so starcu vzplamtele sovje oči. Odkorakali so mimo... vedno tišje so rožljale verige; kaznjenci so zavili za ogal in izginili izpred oči, a Vedenej Savič je še vedno stal in nepremično gledal za njimi.

— Vsak je svoje sreče kovač! — se je spomnil svojih lastnih besed.

KONEC.